

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Psevdo-Poenitens Correctvs. Sive Doctrina Ecclesiae Catholicæ, & Sanctorum, solemniorúmque Doctorum, De Vera Poenitentia ...

Dionysius <aus Werle>

Coloniæ Agrippinæ, 1692

Cap. 6. De satisfactione convenienti ob indulgentias non negligendâ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41634

200 *Per disciplinas placatur Deus.*
tur, abiecit? Nunquid, si sua fragilitatis intuitu peccatum redimi nummorum summâ precipitur, pro peccato, carnis afflictio merito respuetur?

CAPUT VI.

*De satisfactione convenienti
ob indulgentias non
negligendâ.*

I. **S**ILVESTER PRIERAS, sacri Palatii Apost. Magister, ac tandem totius ord. Præd. Prior Generalis, in summâ suâ, añ. 1513. Leoni x. dedicatâ, verbo, *indulgentia*, quæst. 9. *Propter indulgentias, inquit, cessandum non est in hac vitâ ab operibus pœnitentia, secundum S. Thomam &* COMMUNITER OMNES DOCTORES.

II. D. THOMAS in 4. dist. 20. quæst. unicâ, art. 3. ad 4. *Consulendum est*

est eis, qui indulgentiam consequuntur, ne propter hoc ab operibus pœnitentiæ injunctis abstineant ; ut etiam ex his remedium consequantur ; quamvis à debito pœnæ essent immunes : Et præcipue, quia quandoque sunt plurimum debitores, quam credant.

III. GUILLERMUS Paris. in Tract. de Sacram. ordinis, c. antepenult. Certum est ; neminem debere propter indulgentias cessare ab agenda pœnitentiâ, ne committat se periculo ; & inestimabilem acerbitatem ignis Purgatorij incurrat negligentia suâ agendi pœnitentiâ suam ; qua, quantumcunque aspera sit, levissima tamen est comparatione acerbitatis illius ignis . . . Quia ergo viri sancti & iusti semper timorati sunt ; manifestum est, nullum virum sanctum & iustum ex indulgentiis impœnalitatem præsumere.

IV. SUMMULA de summa S. Raymundi de Pennafort, Pœnitentiarii Apost. extracta, de Indulgentiis sic canit:

I 5

Nulli

*Nulli propter eas audacia detur, ut
harum*

*Spe pondus ponat, seniores quod sta-
tuerunt.*

*Hæ redimunt pœnas in eo, QUI
NIL VALET ULTRA.*

V. Unde & summi Pontifices in jubileis, quando ipsimet trium dierum jejunium, eleëmolyam, visitationes Ecclesiarum, adeoque orationem frequentem præscribunt; nec non Confessariis amplissimam ab omnibus peccatis, excessibus, criminibus & delictis, quantumcunque gravibus & enormibus, peccatores absolvendi facultatem concedunt; hanc nihilominus clausulam semper adjungunt: *injuncta tamen iis, & eorum cuilibet in supradictis omnibus casibus pœnitentia salutari*: Neque enim Domino Deo, *dignos pœnitentia fructus*, Luc. 3. v. 8. *sive digna pœnitentia opera*, Act. 26. v. 20 exigenti ejusdem Vicarii, Pontifices summi aut possunt, aut volunt præjudicare;

re; vel, ut S. Cyprianus epist. 17. 22. 25. 26. & 52. loquitur, *contra Dominicam legem, contra Evangelium; contra Evangelii vigorem; contra Evangelii disciplinam facere; aut censuram Evangelicam solvere*: sed eorum duntaxat hominum, qui digna pœnitentiæ opera facere pro suo modulo conantur, vel facere libenter vellent; sed non possunt: Horum, inquam, impotentia, infirmitati, & imperfecti, accedente iusta & rationabili causa, ex Ecclesiæ thesauro, Dei omnipotentis authoritate succurrunt.

VI. *Si precem toto corde quis faciat, inquit S. Cyprianus l. de lapsis propè finem; si veris pœnitentiæ lamentationibus ingemiscat; si ad veniam delicti sui Dominum justis & continuis (miseri-cordiæ) operibus inflectat; misereri talem potest: Pœnitenti, operanti, roganti potest clementer ignoscere; potest in acceptum referre, quicquid pro talibus & petierint Martyres, & FECERINT*

204 *Ob indulgentias non negligatur.*

SACERDOTES, i. e. Episcopi, de thesauro Ecclesie *Talium* deficientiam supplentes. Igitur quicquid pro *non talibus* in hac causa fecerint sacerdotes, quantumcunque magni, Deus propter justitiam suam non potest juxta sanctissimi Martyris Cypriani, approbatam à pluribus Africæ Conciliis doctrinam, in acceptum referre. Unde & *pacem*, i. e. Absolutionem & indulgentiam, quam quidam Episcopi hominibus in persecutione Decii vi tormentorum lapsis, & digna ac convenientia pœnitentiæ opera non facientibus, ad petitionem Martyrum in carceribus detentorum, consummato eorundem martyrio dabant, idem sanctissimus Martyr, l. de lapsis ante medium, vocat *irritam & falsam pacem; periculosam dantibus, & NIHIL ACCIPIENTIBUS PROFUTURAM.* Et Clerus Romanus in epist. ad eundem, sede Apostolica vacante, data [quæ est inter Cyprianicas 30.] *Abst,*
in-

inquit, ab Ecclesia Romana, vigorem suum tam PROFANA FACILITATE dimittere; et nervos severitatis, eversa fidei majestate dissolvere... ut properata nimis remedia communicationum, UTIQUE NON PROFUTURA, prestentur. Hæc illi vel in ipso persecutionis fervore.

VII. Ad hæc; JOANNES PRÆPOSITUS, è Soc. J. celeberrimus SS. Theol. Doctor atque Professor, añ. 1634. defunctus, in supplementum 3. partis D. Thomæ commentans, de Indulgentiis, quæst. 14. Dubio 8. cum Bellarmino, Soto, Suarezio, & aliis docet, ad indulgentiarum valorem adeo requiri causam proportionatam; ut ea deficiente, indulgentia, quoad excessum, sit irrita: Quia creditor, cujus nomine ex causa debitum relaxatur, non videtur habere ratam relaxationem ingentis debiti pro minima causa; cum nullo modo videatur hujusmodi profusio approbanda: sed executio relaxationis debet per

Deum fieri, qui nolit punire propter remissionem à suo Vicario factam; qui, cum possit optime nosse improprietatem cause, retinet jus ad puniendum, quamvis ejus Vicarius bona fide putet causam esse proportionatam.

VIII. Confirmatur. Pontifex concedendo indulgentias dispensat in jure Divino; cum relaxet satisfactionem jure divino debitam. Ergo debet habere causam indulgentia proportionatam; nec potest pro suo arbitrio valide dispensare.

IX. Confirmatur. Quia Clemens 6. Extravagante, unigenitus [l. 5. tit. 9. cap. 2.] docet, Christum commisisse suo Vicario thesaurum (meritorum suorum) dispensandum; & PROPRIIS ET RATIONABILIBUS CAUSIS, nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœna temporalis applicandū. Et MARTINUS 5. in fine Concilij Constantiësis dicit: Ex causa pia & JUSTA: Non potest autem causa dici JUSTA, quæ nō est proportionata remissioni pœne

X. Rursus, cap. *Cum ex eo*. De pœnitentiis & remissionib. (l. 5. Decretal. Tit. 38. cap. 14.) dicit Pontifex, *per indiscretas indulgentias atque superfluas, claves Ecclesie contemni, & pœnitentialem satisfactionem enervari*. Cumque hoc ipsum fieri nolit Altissimus; rectè concludit PRÆPOSITUS, ejusmodi indulgentias non valere. *Quam sententiam & Hadrianus 6. Pontifex, in Quartum efficacissimis rationibus confirmat*; inquit Petrus, à Soto, l. de institut. sacerdot. lect. 2. de indulgentiis.

XI. Additque PRÆPOSITUS; quosdam non improbabiler censere, Pontificem, concedendo indulgentias PLENARIAS, velle id totum concedere, quod potest intra illum terminum, juxta causa proportionē: concedendo indulgentias v. gr. centū dierū velle id totū concedere, quod potest intra illum terminum juxta causa proportionem, ut nullo erroris & imprudentia periculo se exponat, juxta quam explicationem patet, indul-

indul-

208 *Ob indulgentias non negligatur.*
indulgentiam ex piâ causâ concessam
semper esse validam, quoad aliquam
saltem partem pœnarum relaxandam:
LICET NON SEMPER SIT VA-
LIDA QUOAD TOTAM, PRO-
UT VERBA VIDENTUR SO-
NARE.

XII. Ad id verò, quod communiter
dicitur indulgentias tantum valere,
quantum sonant; respondet *Præpositus*,
hoc debere intelligi; *si adsint omnia re-*
quisita; inter quæ est proportio causæ:
Quæ si non adsit, valebit quidem indul-
gentia ad remissionem pœnæ correspon-
dentem causæ; NON TAMEN QUO-
AD EXCESSUM. Et videtur, inquit,
esse tacita *Papæ voluntas, ut, si per tale*
opus, cum habitudine ad meritum, non
possit obtineri remissio tota pœnæ; ea sal-
tem obtineatur, quæ potest obtineri. Hac
omnia *Præpositus*.

XIII. STEPHANUS BRULE-
FFER, sub finem seculi 15. præstantis-
simus ord. FF. Min. de observ. Theo-
logus,

logus, in 4. dist. 21. qu. 8. *Dispensatio*, inquit, *bonorum Ecclesie* [per indulgentias] *discretè, & cum moderamine facienda est; alioquin Deus non acceptat: Et bona spiritualia non possunt dissipari, nec contra Divinam acceptationem distribui; Nimirum sicut bona temporalia dispensari & dissipari possunt contra Legem Dei, & Domini proprii voluntatem.*

XIV. JACOBUS DE VITRIACO, supra c. 2. art. 1. §. 15. laudatus, Dom. in Albis, serm. 3. de Evang. *Quoscunque*, inquit, *Petri successores absolvunt secundum meritum vite eorum & discretè, absolvit Deus in cælis: si autem indiscretè absolvunt; ignorans ignorabitur* (2. cor. 14. v. 38.) *Et teste Salomone* (Prov. 14. v. 35) *acceptus est Regi minister intelligens, &c. Hujusmodi enim relaxationes & indulgentie EX CAUSA DEBITA, DISCRETE & non passim debent fieri; & tunc prosunt credentibus & confidentibus in illis,*

SE-

SECUNDVM DEVOTIONEM
 ILLORVM, ET SVBSIDI QVAN-
 TITATEM ; quando offerunt sine
 fraude, bonâ scilicet fide, unusquisque
 SECUNDVM PROPRIAM FA-
 CVLTATEM : Non enim tantum
 relaxatur diviti avaro, qui offert
 unum denarium, quantum pauperi
 devoto. Additque sapientissimus ille
 Cardinalis, quòd oporteat cum debita
 estimatione offerre; ut cogitet offerens in
 suo animo, quantum prius vellet dedisse
 pro habenda huiusmodi relaxatione.
 item, plerumque, inquit, accidit, quod,
 qui offert ad fabricam Ecclesie, licet
 in foro Prælati sui absolutus sit à tertia
 parte pœnitentia, sicut expressum est in
 literis indulgentia, non tamen penitus
 absolvitur a tanta parte: In purgatorio
 tamen diminuitur eius pœna. Hac
 ille.

XV. S. BONAVENTVRA in 4.
 dist. 20. qua st. ult. Quòd ille, inquit,
 qui mille peccata commisit, pro tribus
 obolis

obolis vel denariis (ad fabricam Ecclesie per indulgentiarum literas determinata datis) *sit liberatus* (ab omni debito poenae) *non tantum falsum, sed IRRISIONE DIGNVM JVDICAT OMNIS ANIMA RECTA.* Et in fine quaest. ejusd. ille, qui dat indulgentias, cum eas tribuit, considerat (et debet considerare) *causam*, pro qua reputat eum (cui easdem dat) *dignum tantam gratia*: Et secundum quod plus vel minus accedunt homines ad illam causam, plus vel minus participant de indulgentia... Concedo igitur, quod indulgentia, quantum est ex potestate dantis, tantum valent, quantum promittunt. Concedo nihilominus, quod non cuilibet valent tantum, nec equaliter omnibus; sed secundum estimationem ejus, quam habuit, **VEL HABERE DEBVIT**, qui indulgentiam fecit.

XVI. DIONYSIVS CARTHVS.

in 4. dist. 20. qu. 3. *Cum datur indulgentia indeterminate; ut, qui dat auxilium*

lium

212. *Ob indulgentias non negligatur.*

lium ad fabricam Ecclesie, intelligendū est de auxilio congruente ei, qui dat: Et secundū quod accedit ad hoc, secundū hoc plus aut minus de indulgentiis obtinet: unde pauper dans unum solum denarium consequitur indulgentiam totam; non autem dives. Idemque omnino dicendū est de subsidio infideles, & eleēmosyna in Jubilæis præscripta.

†
contra

XVII BONIFACIUS 8. anno 1300. concedens indulgentiam plenissimam iis, qui centesimo quoque anno Romæ visitaverint Basilicas. Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, si fuerint, inquit, Romani, ad minus triginta diebus continuis, seu interpolatis, & saltem semel in die; si verò peregrini fuerint aut forenses, simili modo diebus quindecim ad Basilicas easdem accedant. Unusquisque tamen plus merebitur, & indulgentiam **EFFICACIVS** consequetur, qui Basilicas ipsas **AMPLIVS ET DEVOTIVS** frequentabit. Extravagante, *Antiquorum.* De pœnit. &

& remiss. l. 5. Extravagantium commu-
nium. Tit. 9. c. 1.

XVIII. Ex his verò patet 1. quòd,
quando Pontifex ex *juxta* & propor-
tionatâ causâ plenarias indulgentias
concessit, easdem non omnes [qui
opera præscripta etiam *utcumque* devo-
tè fecerunt) plenariè; sed alii aliis, pro-
mensura devotionis, *efficaciùs* lucren-
tur: Quandoquidem eo, qui plenarias
indulgentias plenariè est consecutus,
nemo eadē efficacius consequi potest.

XIX. Patet 2. quòd, quando causa
plenarias indulgentias concedendi,
coram Deo satis *justa* & proportiona-
ta non fuit; nec ille quidem, qui opera
præscripta devotissimè peregit, plenam
pœnatū omnium remissionē obtineat.

XX. Quòd autem homo, cui gra-
vissima complurium annorum pœni-
tentia debetur, confessione & comu-
nionem facta, in certa quadam Ecclesia
orationem Dominicam quinquies aut
septies duntaxat *utcumque* devotè di-
cens,

cens,

cens, per hoc statim omni debito poenæ fit liberatus; vel dicere, quòd Deus, aut Pontifex TALEM tanta gratia iudicet dignum (consideratis iis, quæ Sanctus Cyprianus una cum Ecclesia Romana simul & Africana in causa lapsorum egit ac docuit) juxta S. Bonaventuram hic §. 15. citatum, non tantum falsum sed etiam irrisione dignum videtur: Omnisque anima recta non poterit non iudicare; quòd, ut quis tanta gratia sit aliquo modo dignus, debeat contritionem non quidem maximam, vehementissimam, ac intensissimam; sed tamen magnam, vel saltem magnum eandem obtinendi conatum; nec non maximè serium & firmissimum, id omne, quod Deo displicet, in perpetuum evitandi propositum ad confessionem afferre; ac deinde (ut hac nostra ætate communiter requiri solet) ad consuetam Ecclesiæ intentionem fervore magno, & non exiguo temporis spatio orare; oratione, cuius alæ, quibus

ad

ad thronum Dei subvolare possit, non desint; pro ut sacra scriptura, & concors sanctorum Patrum doctrina (quibus Papa nec vult nec potest derogare) requirit.

XXI. Cum verò quoad hæc omnia sit hodie inter Christianos imperfectio tanta, ut etiam in Jubilæis vix ex millibus unus plenam pœnarum omnium remissionem obtineat; eamque in quodam Jubilæo Romæ inter tot centena hominum millia non nisi una devota mulier sit consecuta; nemo credat, sibi propter indulgentias nunc passim extantes (quibus equidem rectè inhiare consuevit) digna pœnitentiæ opera injungenda & facienda non esse: Nam devotissimum illum Principem, Carolum M. ab amicissimis ei Pontificibus Hadriano I. & Leone 3. sæpe numero indulgentias petisse ac impetrasse dubitari non potest; quandoquidem B. Alcuinus, ejus *Magister deliciosus*, easdem per epistolas 63. &

&

216 *Modus satisfaciendi facillimus.*

& 72. ac procul dubio etiam sapi-
us à summo Pontifice cum magna
solicitudine petiit : Et tamen Mag-
num illum Imperatorem acerbis ac
diuturnas in purgatorio poenas su-
stinuisse , cap. 3. §. 14. est visum.
Nec credendum est , Innocentium
3. nequaquam curasse , ut indulgen-
tias, Christi fidelibus tam à se, quam
à prædecessoribus suis concessas ip-
se quoque consequeretur ; qui ni-
hilominus horrendis purgatorii pœ-
nis , usque ad mundi finem toleran-
dis , fuit adjudicatus, ut cap. 3. §.
8. est observatum.

CA.